

Paul Le Blanc

Enhetsfronttaktiken

En kortfattad redogörelse för skillnaderna mellan enhetsfront och folkfront.

[Ur [Revolutionary strategy: an online textbook](#). Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

För en seriös och ändamålsenlig aktivism är det nödvändigt att analysera den speciella verklighet vi är en del av, och på grundval av detta utveckla en strategisk linje för hur vi ska komma från den nuvarande verkligheten till vårt mål. Under en sådan strategi måste vi använda en flexibel taktik som passar den komplicerade och föränderliga verkligheten.

En av de revolutionära socialisternas viktigaste taktiker är enhetsfronten. Som namnet antyder är den utformad för att skapa enhet mellan olika krafter för att uppnå ett gemensamt mål. Arbetarna i en fabrik, studenterna på ett universitet och människorna i ett samhälle kan ha olika sätt att se på omvärlden och ha olika organisatorisk tillhörighet – en del kan vara liberaler, andra mer konservativa, några är socialister, några religiösa, en del inte religiösa, etc., med olika syn på många saker – men alla kanske är mot en lönesänkning på fabriken, en plötslig ökning av terminsavgiften på universitetet, eller att en viss samhällsservice avskaffas. Eller kanske många människor från alla dessa ställen är mot en militärdiktatur eller en rasistisk politik eller ett krig som inleds av prokapitalistiska politiker. Oavsett den specifika kampen skulle de ”vara ense om att vara oense” om många saker för att stå enade och på ett effektivt sätt kämpa kring en fråga eller frågor av gemensamt intresse. Med hjälp av sådana enhetsfronter skapas majoriteter som kan vinna segrar.

Att underlåta att bilda en enhetsfront – det främsta exemplet är när de enormt stora socialdemokratiska och kommunistiska partierna i Tyskland i början av 1930-talet vägrade att förenas för att möta och krossa det nazistiska upproret – kan faktiskt leda till katastrof.

Det har funnits viktiga och avgörande enhetsfronter som har påverkat historien, vunnit segrar åt arbetarklassen genom fackföreningskamp, kvinnorrörelser, antirasistisk kamp, kamp för lesbiskas och bögars rättigheter, antikrigs- och antiimperialistisk kamp och kamp för internationell solidaritet. En effektiv kamp mot makthavarna förbättrar inte bara folkmassornas liv, utan kan också på ett kraftfullt sätt stimulera kritiskt tänkande och drömmar, och radikalisera medvetandet hos många tusen och så småningom miljontals människor. De starka protesterna mot Internationella valutafondens/Världshandelsorganisationens/Världsbankens ”globalisering” möjliggjordes tack vare enhetsfronter. För många aktivister betyder begreppet ”enhetsfront” samma sak som ”koalition”, som är avgörande för effektiva protester och en seriös politik.

Men enhetsfronttaktiken som den utvecklades av revolutionära marxister som Lenin och Trotskij (speciellt under Kommunistiska internationals tidigaste år, den världsomfattande rörelse av revolutionära socialister som bildades efter den ryska revolutionen) har också en annan mycket viktig sida som inte bara rör samarbete utan också konkurrens mellan grupperna i enhetsfronten. I många fall tillhör de arbetare eller andra som är indragna i den gemensamma kampen olika organisationer. I en enhetsfront bevarar de olika grupperna sin särskilda identitet och sina olika synsätt, men enas om att ”marschera var för sig men slå tillsammans”. De är fria att vara oense och kritisera varandra samtidigt som de arbetar tillsammans. Medlemmarna i varje grupp och andra personer i enhetsfronten ska ha möjlighet att bedöma effektiviteten hos de olika grupper som är förenade i gemensam kamp.

En del politiska organisationer – som de socialdemokratiska partierna – hävdar att gradvisa reformer tillsammans med långtgående kompromisser med de kapitalistiska företagen kommer att lösa alla problem. Ledarna för dessa partier kan hoppas att använda enhetsfrontens kamp för att öka sitt eget inflytande och makt. Andra aktivister kanske tillhör ett

revolutionärt socialistiskt parti, och menar att arbetarklassen och alla förtryckta folk måste lita till sin egen självständiga styrka för att driva tillbaka och till sist störta den kapitalistiska orättvisan och ersätta den med en socialistisk demokrati. Å andra sidan vill revolutionärerna använda enhetsfronten för att hjälpa till att övertyga allt fler arbetare att det är stridbar kamp och revolutionära förändringar och inte reformistiska kompromisser som kommer att ge dem kraft att främja sina intressen. Genom att tala för sina åsikter på ett övertygande sätt och samtidigt utveckla kampen på det mest effektiva sättet kan revolutionärerna vinna allt större inflytande bland alla arbetare.

Men det har funnits ett helt annat sätt att använda begreppet. I själva verket har de mest inflytelserika strategierna i arbetarrörelsen under åren kännetecknats av klassamarbete. Det innebär en långtgående sorts samarbete mellan arbetare och kapitalister som vattnar ur eller till och med avvisar föreställningen om klasskonflikter och i allmänhet grundar sig på ett accepterande av kapitalismen. ”Business unionism”¹ som är så inflytelserik i den amerikanska arbetarrörelsen är ett utmärkt exempel. Ett antal reformistiskt inriktade socialister som tror att kapitalismens gissel gradvis kan reformeras bort har hamnat i liknande ståndpunkter.

Från och med mitten av 1930-talet hade de kommunistiska partierna – om än med något annorlunda motiv – en liknande klassamarbetande inriktning. 1935 förde den världskommunistiska rörelsen, under ledning av Stalin, fram folkfrontsstrategin. Rörelsen menade att arbetarna inte stod inför ett val mellan kapitalism och socialism, utan istället, med kommunistledaren Georgi Dimitrovs ord, ”mellan borgerlig demokrati [dvs. kapitalistisk demokrati] och fascism”. Sovjetunionens stalinistiska regim hade som främsta mål att upprätta vänskapliga och fredliga förbindelser med liberala kapitalistiska regeringar, och i olika länder hjälpa till att bilda sådana regeringar.

Folkfronten är inte bara ett taktiskt alternativ till enhetsfronten. Den utgör en helt annan strategi för att genomföra samhällsförändringar. Istället för att ha för avsikt att föra arbetarklassen till makten, är den utformad för att mobilisera arbetarklassens stöd till långtgående koalitioner med kapitalistiska partier och reformistiskt sinnade men uttryckligen prokapitalistiska regeringar. Den främsta skillnaden mellan kommunisterna och de måttliga reformistiska socialisterna var att de förstnämnda var mot Kalla krigets antikommunistiska utrikespolitik och de sistnämnda var för den. Nu när Kalla kriget är slut och den världskommunistiska rörelsen blott är ett minne, har både de socialdemokratiska och stalinistiska traditionerna en tendens att smälta samman i en gemensam politisk inriktning. Ofta försöker personer som är påverkade av dessa traditioner leda koalitioner till långtgående samarbete med ”progressiva” prokapitalistiska politiska krafter.

I motsats till detta har revolutionära socialister envist hävdat att det finns en grundläggande skillnad mellan enhetsfronttaktiken och den klassarbetsstrategi som folkfronten utgör. Den revolutionära marxismens strategi uppmanar arbetarklassen att leda kampen för ökad demokrati, ekonomiska reformer och mot krig och militarism på ett sätt som ökar dess makt, inflytande och politiska oberoende. När arbetarklassen med framgång organiserar sig och kämpar utefter dessa linjer, kommer den (som Marx och Engels uttrycker det) att kunna ”vinna demokratins kamp”, genom att ta den politiska makten och inleda en socialistisk omvandling av samhället. Enhetsfronttaktiken är utformad för att hjälpa till att främja denna strategi.

Lästips

John Riddell: [Enhetsfrontspolitikens ursprung](#) och [Clara Zetkins kamp för enhetsfronten](#),
Pierre Broué: [Kommunistiska Internationalen 1933-1938. Folkfrontpolitiken](#).

¹ *Business unionism* innebär fackligt arbete som enbart riktar in sig på ekonomiska frågor och välfärdsfrågor, och inte alls tar upp t ex makten på arbetsplatsen – öa.

Patrick Camillier: [Om 30-talets folkfrontspolitik](#)

Tidsdokument:

[Den proletära enhetsfronten](#), teser från Komintern, 1921-22.

[Debatt om enhetsfronttaktiken i Komintern.](#)

August Thalheimer: [Kampen för enhetsfront i Tyskland, 1920-1923](#) och [Enhetsfront "underifrån" och "ovanifrån"](#) (1930)

Leo Trotskij: [Enhetsfront för försvar](#) (1933)